

LA XARXA D'ORIENTACIÓ DEL PRAT: una espai estructurat de treball col·laboratiu de ciutat per a la transició escola-treball

Carme Villén Pérez

Tècnica d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat. Coordinadora de la Xarxa d'Orientació

Ferran Sentís Vayreda

Assessor psicopedagògic i director de l'EAP del Prat de Llobregat. Coordinador de la Xarxa d'Orientació

RESUMEN

La Red de Orientación del Prat es una experiencia de trabajo colaborativo, en red entre las dos administraciones –el Departamento de Educación de la Generalidad de Catalunya y la Concejalía de Educación del Ayuntamiento–, los centros educativos, entidades y servicios de la ciudad. Éstos trabajan conjuntamente para la mejora de la orientación académica y profesional y la transición de los jóvenes hacia procesos formativos profesionalizadores y el mundo del trabajo.

En este artículo se describe el proceso que se ha seguido en esta experiencia, cómo se articula el trabajo en red y también algunas consideraciones para su desarrollo.

ABSTRACT

The orientation network in the city of El Prat de Llobregat is a collaborative work experience associated with the two administration authorities – the Generalitat de Catalunya's Education Department and the Local Government's Education Council –, schools, entities and city services. All of them work together to improve the academic and professional orientation and the transition of young people to professionalizing educational processes and the working world.

This article describes the process that has been followed in this collaborative work experience, how is network working organized and it also includes some considerations for its development.

INTRODUCCIÓ

L'orientació acadèmica i professional dels alumnes és una de les tasques clau del nostre sistema educatiu. Té com a finalitat última aconseguir que tots els joves que segueixen estudis secundaris obligatoris continuïn els seus estudis i la seva formació, un cop finalitzats aquests, en base a un projecte personal i professional de futur, meditat, conscient i realista. També és un repte del sistema educatiu i un indicador europeu de qualitat del sistema (2010), que tots els joves segueixin estudis postobligatoris per obtenir una segona titulació abans dels 24 anys.

Aconseguir aquest objectiu no és fàcil, doncs es posen en joc molts factors de tipus educatiu, social, familiar, econòmic i personal, i requereix importants esforços que clarament sobrepassen a la capacitat d'acció dels propis centres educatius. En aquest sentit són necessàries complicitats i actuacions conjuntes de col·laboració entre les administracions –Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Ajuntament–, centres educatius de secundària i entitats locals que ofereixen serveis als joves, creant una xarxa de treball i de recursos flexible i àmplia, capaç d'impulsar i concretar accions orientades a l'assoliment d'aquest objectiu.

En aquest article volem descriure la nostra experiència i a la vegada compartir algunes reflexions entorn a la pràctica i els resultats que hem obtingut, i el reptes que queden oberts en relació a l'orientació professional i la transició al món el treball dels joves.

ANTECEDENTS

En l'any 2007, l'Ajuntament del Prat de Llobregat [Departament d'Educació] amb la col·laboració del Servei Educatiu i

la Inspecció d'Educació es crea el Projecte **Punt 16**. Aquest projecte es vincula a la Xarxa TET del Baix Llobregat el qual agrupa a la majoria dels municipis de la comarca.

Amb aquest projecte local s'inicia el procés de col·laboració i coordinació entre les administracions educatives i altres serveis i entitats locals, amb l'objectiu d'orientar i acompanyar als joves que abandonen l'ESO sense finalitzar-la, i també als joves que acaben l'ESO sense acreditar i que no es vinculen, des de l'orientació que es fa en els centres educatius de secundària, a cap procés formatiu postobligatori reglat o ocupacional. Es tracta, doncs, de reorientar i inserir de nou a processos formatius, a aquells joves que, per diferents motius, no han pogut construir-se un projecte personal i professional de futur i que poden quedar al marge de les oportunitats socials, laborals i educatives-formatives que ofereixen els serveis públics i privats de la ciutat.

Hem observat que, generalment, aquesta població de joves respon a un perfil de "fragilitat" o de "risc d'exclusió social" per l'entorn social, cultural i familiar en què es troben. Per aquest motiu, el projecte es proposa, no sols l'orientació sinó també l'acompanyament d'aquests joves en tot el procés. Aquest acompanyament implica, per part dels agents que intervenen, una atenció personalitzada i continuada que faciliti una relació de confiança per poder reconstruir amb el jove noves expectatives i recursos personals per seguir el procés amb la suficient seguretat i autonomia.

El **projecte Punt 16** impulsa i crea:

- Una xarxa de professionals i agents que promou la

pràctica psicoeducativa

coordinació i la col·laboració entre ells:

- o Tècnica d'educació de l'Ajuntament, que gestiona i coordina el projecte
  - o Centre de Promoció Econòmica de l'Ajuntament (orientació, formació i inserció laboral)
  - o Orientadors/es educatius dels Instituts i centres de secundària concertats
  - o Psicopedagogs de l'EAP referents dels centres
  - o Entitat SAÓ, en conveni de col·laboració amb l'Ajuntament (orientació, acompanyament i oferta formativa)
- Un circuit de derivació, acompanyament i seguiment per a la detecció i orientació d'aquests joves a processos formatius per a la continuació d'estudis i/o a la inserció laboral que segueix el següent procés:
    - o S'elabora una fitxa de derivació dels joves des dels centres educatius a la xarxa TET i una altra per derivacions per part dels tècnics/es municipals i/o altres serveis. Amb posterioritat, s'implementa un aplicatiu informàtic on es recullen les dades dels joves que es deriven i el seguiment en els diferents serveis.
    - o Comissions TET amb els orientadors/es educatius dels centres on es traspassen i es valoren les necessitats de cada jove.
    - o En el cas que l'alumne/a necessiti d'un seguiment i acompanyament acurat i personalitzat per presentar manca de motivació, desorientació, dificultats d'aprenentatge, dificultats socials, risc d'exclusió social..., es deriva al projecte TET de l'Associació SAÓ-Prat amb qui l'Ajuntament del Prat té conveni de col·laboració.
    - o En el cas de l'alumnat (major de 15 anys) que presenti absentisme crònic i/o que abandona l'escolarització en qualsevol moment del curs escolar, el referent del centre educatiu contacta amb la tècnica del projecte PUNT 16 per tractar el cas. Es convoca la comissió -transició escola-treball- on s'analitza el cas concret i es procedeix com en la situació descrita anteriorment. En aquest cas es tindrà present també la coordinació i el treball conjunt amb la comissió d'absentisme del centre i el Pla local per a la prevenció de l'absentisme escolar.

Al llarg de tres cursos es treballa amb aquesta xarxa de coordinació i orientació dels joves que resten fora dels circuits formatius. Un nombre important de joves són incorporats de nou a diferents recursos formatius o d'inserció laboral, com ara: PQPI, Centre de Formació d'Adults, formació ocupacional, serveis d'orientació i inserció laboral...

De l'avaluació i la reflexió feta amb aquest treball en xarxa

sorgeixen algunes qüestions que cal considerar i incorporar per poder anar avançant en el projecte.

Aquestes qüestions són:

- Consolidar la xarxa amb la participació i col·laboració d'altres agents i serveis de la ciutat ampliant així l'entramat de suport i de coresponsabilitat cap els mateixos objectius.
- Necessitat de millorar els processos de tutoria i d'orientació personal, escolar, acadèmica i professional que es desenvolupen en els centres educatius per tal de promoure el màxim possible la continuació dels estudis de tots els joves que acaben l'ESO.

En el curs 2010-11 i en el marc del projecte de la Zona Educativa del Prat[1] es constitueix la Xarxa d'Orientació del Prat, en la qual s'incorpora, entre altres projectes, el projecte Punt 16-Xarxa TET.

XARXA D'ORIENTACIÓ DEL PRAT

La Xarxa d'Orientació del Prat es constitueix com a xarxa de suport als centres educatius de secundària de la ciutat en el desenvolupament de l'orientació acadèmica i professional i l'impuls d'activitats que promoguin la informació i el coneixement per part de l'alumnat i les famílies dels estudis postobligatoris i l'oferta formativa i professional.

La Xarxa s'inicia amb la **intenció** de:

- potenciar el treball conjunt i coordinat entre els centres educatius, serveis públics i entitats vinculats als joves i a la formació;
- promoure les interrelacions entre els centres i els serveis de l'entorn per afavorir el trànsit i l'acompanyament dels joves, especialment dels joves en situació de risc social, a processos formatius i/o d'inserció social i laboral;
- donar suport i potenciar els processos d'orientació dins i fora dels centres educatius, per part dels diferents serveis d'atenció als joves, per tal de construir de manera conjunta una proposta d'orientació i d'assessorament flexible, complementària i oberta a la ciutat.

La **composició** de la xarxa és àmplia i representativa dels diferents serveis:

- Orientadors/es dels centres educatius
- Coordinadors/es de FP
- Referents dels PQPI
- Director del Centre de Formació d'Adults (CFA)
- Referent de la UEC
- Inspecció d'Educació
- Cap d'Educació de l'Ajuntament i tècnica d'Educació
- Servei Educatiu, director de l'EAP i psicopedagogs/gues referents dels centres
- Servei de Joves de l'Ajuntament
- Promoció Econòmica de l'Ajuntament
- SAÓ. (Servei d'Assessorament i Orientació) Entitat privada de serveis col·laboradora de l'Ajuntament
- Orientadora Professional Formativa del SE (Pla educatiu d'Entorn de Sant Cosme -PEESC-)

També es consolida una estructura participativa i de coordinació dels diferents serveis i agents que el componen, en la qual es posa a debat diferents temes i propostes relacionats amb l'orientació i els objectius de la xarxa i s'acorden criteris i actuacions a dur a terme durant el curs escolar. Es realitzen 4 o 5 reunions al llarg del curs convocades pel Departament d'educació de l'Ajuntament i la Inspecció d'Educació.

Els **objectius prioritaris** que es proposa i orienta el treball d'aquesta xarxa són:

- Potenciar l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat de 4t d'ESO per assegurar la continuïtat dels processos formatius de tot l'alumnat que no es gradua[2].
- Difondre l'oferta dels estudis postobligatoris i superiors entre el conjunt de serveis, centres, famílies i alumnes.
- Elaborar recursos i promoure activitats per a l'orientació adreçats als professionals i a l'alumnat.
- Potenciar l'orientació i l'acompanyament de l'alumnat per afavorir la continuïtat dels estudis i la reducció de l'abandonament prematur dels estudis postobligatoris.
- Coordinar les activitats generals de tutoria, orientació i acompanyament entre els centres i els serveis de la ciutat per tal d'evitar l'absentisme i l'abandonament i afavorir l'èxit escolar i la continuïtat formativa.

Quines actuacions es duen a terme i com es concreta el treball en xarxa al voltant d'aquestes prioritats?

La nostra Xarxa pretén compartir objectius, recursos, activitats i "bones pràctiques" dels centres educatius amb la finalitat de sumar esforços intentant que l'orientació sigui el més efectiva possible entre tots els agents i serveis que estan implicats en aquest procés de construcció de possibles itineraris

formatius i d'inserció laboral dels joves.

Destaca l'elaboració de la *Guia d'Orientació* i la posada en marxa del bloc <http://orientaprat.blogspot.com/>. Pretén ser un espai per compartir la coordinació, el treball i les orientacions que es van construint entre tots els professionals i agents educatius i socials de la ciutat que formen part de la xarxa.

En relació a les activitats que s'organitzen podríem destacar la ja consolidada **JOAP** (Jornada d'orientació acadèmica i professional). Fa 15 anys que es celebra, està adreçada bàsicament a l'alumnat de 2n de batxillerat i organitzada per les regidories d'Educació i Joventut.

En una jornada de tot un matí l'alumnat assisteix a diversos espais del municipi (equipaments cívics i instituts) on es presenten els graus universitaris o cicles formatius de grau superior que han tingut més demanda entre els i les joves. L'elecció dels estudis a presentar es fa gràcies al buidat d'enquestes dels interessos de l'alumnat realitzades a través dels tutors i tutores. Fa dos cursos es va incorporar una xerrada per a tot l'alumnat que obre la jornada que porta per títol "I després del batxillerat, què?" a càrrec d'Educaweb[3].

Amb l'objectiu de fer difusió específica de l'oferta formativa de cicles de grau mitjà entre l'alumnat de 4rt d'ESO de tots els centres del municipi, la Regidoria d'Educació i els centres que imparteixen la FP al Prat organitzen, ara fa cinc anys, la Jornada d'orientació de cicles formatius. En dos dies i franges horàries consecutives l'alumnat visita els instituts, espais i tallers i assisteix a sessions informatives conduïdes pel professorat amb el suport de joves que estan acabant o bé ja han acabat el cicle formatiu.

Gràcies a les sinèrgies generades des de l'inici d'aquest espai de treball comú, l'Escola per a persones adultes CFA Terra Baixa, va fer demanda a la regidoria d'Educació d'accions de suport a l'orientació i acollida per al nou alumnat que fan des del centre. Donat que el centre matricula anualment prop de 800 persones i suposa un espai clau per promoure el retorn de joves i adults al sistema educatiu, des de l'any 2010 s'han organitzat un promig de dues sessions informatives anuals amb el suport d'Educaweb i els centres d'FP del municipi[4].

Per tal d'abordar temes molt específics que han anat sorgint en les reunions de la Xarxa d'Orientació del Prat, s'han anat programant altres reunions complementàries. Les trobades de coordinació pels mòduls C entre tutors de PQPI i del CFA Terra Baixa, les reunions entre tutors de programes organitzats per l'Àrea de Promoció Econòmica (SUMA'T i Joves per l'ocupació) i l'equip directiu del CFA Terra Baixa i les trobades entre els orientadors dels instituts i tutors del PQPI-PTT són un bon exemple.

Es tracta, doncs, amb aquestes accions de coordinació entre els diferents serveis, depromoure i facilitar l'intercanvi d'informació i de coneixement concret del perfil i característiques dels joves per acompanyar millor el seu itinerari formatiu.

Tanmateix, esdevé un bon procediment per prevenir possibles abandonaments prematurs de la formació escollida.

Com a novetat, el curs passat es va presentar als centres una activitat innovadora i atractiva organitzada per la UPC: *Mart XXI, és possible una colònia humana?* L'activitat està adreçada a l'alumnat de 3r i 4rt d'ESO amb capacitats però amb el risc que la desmotivació o desinterès pugui fer perillar la seva continuïtat formativa.

Es consideren també integrades al treball en xarxa les experiències de diversificació curricular dels centres i, de forma recent, la posada en marxa de dos projectes d'Aprenentatge Servei a càrrec de la Fundació Catalana de l'Esplai que fan possible oferir altres entorns d'aprenentatge i noves experiències de participació a l'entorn que poden oferir elements nous d'autoconeixement personal pels joves.

Quina és la nova línia de treball per a la prevenció de l'abandonament prematur a la finalització de l'ESO?

Fruit del treball endegat en la Xarxa d'Orientació del Prat i de l'objectiu compartit amb el Pla Educatiu d'Entorn de Sant Cosme, fa un parell de cursos que s'exploren noves formes de donar suport als joves que tot i acreditant l'ESO, ho fan en unes condicions poc favorables per accedir a la formació professional o batxillerat (motivats per dificultats d'aprenentatge; manca d'hàbits i tècniques d'estudi; no comptar amb l'estímul o suport familiar adequat; dificultats de tipus socioeconòmic greu,...).

És en aquest context on s'inicien noves línies de treball al municipi:

- En el marc de les comissions TET de finals de curs, compartir les dificultats econòmiques d'algunes de les famílies (o de suport en el propi tràmit) que posi en risc la formalització de la matriculació als estudis postobligatoris. L'Ajuntament, prèvia valoració dels S. Socials, assumirà el cost dels alumnes que s'acordi que estan en situació d'aprofitament i assisteixin amb regularitat i puntualitat al curs. L'ajut serà als centres i en consonància amb el projecte de ciutat SORELL (Sostenibilitat i Reutilització de Llibres).
- Projecte d'acompanyament a joves d'ètnia gitana del municipi que accedeixen a la formació postobligatòria. Suport en la campanya de preinscripció i matrícula, seguiment de l'assistència i aprofitament en coordinació amb els tutors/es dels centres de referència. L'acompanyament i seguiment el realitza l'Orientadora Professional Formativa i el Promotor Escolar del Servei Educatiu en el marc dels objectius del Pla Educatiu d'Entorn de Sant Cosme.
- Es proposa als joves amb més dificultats un espai de relació, acompanyament i de suport a l'estudi a càrrec de l'entitat SAÓ-Prat en el projecte BASSA (Bas-

tida i Suport a l'Alumnat).

- Suport, per part de diferents serveis, a la tramitació d'ajuts i beques per a l'estudi.

Podem concloure que, per donar resposta de forma efectiva a l'alumnat amb més dificultats, es fa necessari el treball en xarxa que integri i coordini les accions que es poden fer per part dels diferents agents educatius, socials i entitats col·laboradores. Caldrà definir i assignar a tots els agents els rols i responsabilitats que els corresponen per tal de rendibilitzar les actuacions amb els joves.

ALGUNES CONSIDERACIONS ENTORN AL TREBALL DE LA XARXA I L'ORIENTACIÓ

- ✓ En l'actualitat, l'orientació professional, dins i fora del sistema educatiu, esdevé una tasca clarament necessària i compromesa socialment si la finalitat és promoure generacions de joves capaços i competents per participar plenament de la vida social i laboral. Aquesta fita ha de ser i és compartida per tots els agents educatius i socials que interactuen, d'una manera o altra i des dels respectius serveis, amb els joves.
El treball que es realitza des de la Xarxa d'Orientació intenta, des d'un compromís educatiu i social de ciutat, construir i facilitar els nòduls i les interaccions necessàries per potenciar, ampliar i coordinar les accions de l'orientació professional que es desenvolupen des dels diferents serveis i entitats. En aquest sentit, l'experiència del treball en Xarxa ha demostrat ser engrescador per a tothom i especialment potent.
- ✓ En l'educació obligatòria i postobligatòria s'inicia l'orientació professional però cal que aquesta estigui inserida en un Pla d'Acció Tutorial que contempli també l'orientació personal, escolar i acadèmica de l'alumne. L'orientació professional i la transició de l'escola al treball no és només informació de l'oferta formativa i d'ocupabilitat laboral, sinó que és necessari acompanyar i orientar als alumnes, des de la tutoria i des de tota acció docent, el seu procés d'aprenentatge escolar per assegurar el desenvolupament de les competències bàsiques i transversals vinculades als coneixements i al creixement i maduresa personal. Especialment, amb els joves amb més dificultats per les seves condicions personals o socials de l'entorn, aquest seguiment i acompanyament tutorial és fonamental juntament amb totes aquelles mesures de flexibilitat organitzatives i curriculars que el centre pugui implementar per tal d'assegurar el màxim possible l'assoliment de les competències bàsiques de l'etapa.
- ✓ La identificació de l'abandonament en l'educació obligatòria i l'abandonament prematur en l'educació postobligatòria és un element fonamental de treball des de la xarxa. El coneixement d'aquesta realitat ens ha de permetre analitzar les causes i endegar accions educatives preventives més enllà de les que permeten ubicar i orientar de nou als joves en processos formatius formals o laborals.

Notes:

[1] Les Zones Educatives es van crear l'any 2008 com a experiència pilot en alguns territoris per part del Departament d'Ensenyament com acords de corresponsabilitat entre aquest i els Ajuntaments. En l'actualitat les Zones educatives ja no existeixen.

[2] Al curs 2011-12 es va fer seguiment sobre un total de 70 joves que no van acreditar l'ESO.

[3] Educaweb és proveïdor de l'Ajuntament des de l'any 2010. Assumeix l'Assessoria d'Orientació Acadèmica i personal ubicada a El Lloro, l'equipament municipal de la Regidoria de Joventut. El servei és coordinat per la Regidoria d'Educació. Suposa un recurs obert a la ciutat que resol dubtes específics en relació a estudis, proves, convocatòries, tramitació de beques, estudis a l'estranger, etc.. Al llarg de l'any 2012 es van atendre 137 consultes, la franja d'edat més habitual va ser de 17 a 20 anys (36%). Les consultes més habituals són sobre estudis universitaris, cicles formatius i itineraris de batxillerat.

[4] El passat 2 de juliol 2013 es va impartir la ponència *Treball en xarxa al Prat de Llobregat pel suport a l'orientació i acollida a l'Educació d'Adults* en l'activitat formativa *L'orientació i acollida de l'alumnat a les escoles d'adults. Intercanvi d'ex-*

periències organitzada per la Coordinació territorial de l'Educació d'Adults amb la col·laboració de la Inspecció educativa.

Referències Bibliogràfiques

TERRICABRAS, J.M (1998): "*L'atenció a l'alumnat en situacions socials o culturals amb risc d'exclusió*". Consell Escolar de Catalunya, *La diversitat a l'escola* (pp. 73-84). Tortosa, Generalitat de Catalunya.

RODRIGUEZ MORENO, M.L. (2003): *Cómo orientar hacia la construcción del proyectoprofesional*. Bilbao.Desclée de Brouwer.

SUBIRATS, J. i ALBAIGÉS, B. (Coord.) (2006): *Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius*. Barcelona. Col. Finestra Oberta/48. Fundació Jaume Bofill.

GALLEGO, S. i RIART, J. (Coord.) (2006): *La tutoria i la orientación en el siglo XXI: nuevas propuestas*. Barcelona. Octaedro

MARTINEZ, M. (2009): *L'Orientació a les xarxes locals de transició escola-treball*. Diputació de Barcelona. Document d'ús intern.

Institut de Govern i Polítiques Públiques i Grup de Recerca de Transició Escola – Treball (2009): *Anàlisi de pràctiques significatives a la província de Barcelona*. Diputació de Barcelona.

